SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

.. XCV. No. 54. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 22, 1988 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 22-го БЕРЕЗНЯ 1988 Ч. 54. РІК XCV.

МОСКВА ВИСТУПАЄ ПРОТИ ЛЕҐАЛІЗАЦІЇ УКЦ

Москва. — Совєтські засоби масової інформації не змінили свого відношення до Української Католицької Церкви, діючої в катакомбах в Україні і її вільної частини у демократичних країнах світу, — кажуть добре поінформовані джерела. Чимало тамошніх газет не перестають поміщувати наклепи на УКЦерку, називати її „націоналістичною", яка у свій час співпрацювала з німецькими нацистами й українським підпіллям, тобто Організацією Українських Націоналістів і УПА.

Наприклад, Київський митрополит Філярет, який називає себе також „екзархом" України, гостюючи недавно у Мюнхені, Західня Німеччина, де він вів розмови з німецьким єпископатом, енергійно заперечував можливість легалізації УКЦеркви, називав таку ідею видумкою „клерикальних націоналістів", „нереальною пропозицією", бо, на його думку, така Церква не існує більше, ані в Україні, ані в Совєтському Союзі взагалі. Її зліквідовано на Львівському синоді в 1946 році і „воз'єднано" з Руською Православною Церквою, яка, як відомо, являється прибудівкою Кремля у його церковній політиці.

Також викликування до Києва двох єпископів УКЦеркви і відбуття розмов з п'ятьма іншими єпископами, що не підписали петиції з вимогою легалізації, було тільки тактичним маневром КҐБ і совєтських відпоручників від церковних справ привести до внутрішнього заколоту в цій Церкві.

У зв'язку з цими й іншими подіями варто ще підкреслити нову тактику Москви, тобто тактику московського патріярхату, який діє з доручення і у погодженні з Політбюром ЦК КПСС, у справі 1000-річчя Християнства в Україні, в оригіналі „християнізації на Русі". Ще донедавна уся підготова до святкувань проходила у Москві і мала чисто російський характер. Одначе в останньому часі, мабуть під тиском обставин і постави деяких країн на Заході та заяв самого Папи Івана Павла II і активности УКЦ та цілої української діяспоральної спільноти, представники Російської Православної Церкви, включно з „екзархом" України Філяретом, вже підкреслюють на Заході християнізацію Київської Русі і заявляють, що таким чином християнство на Сході прийняли три східньо-слов'янські народи. Філярет підготовляє навіть в Києві окремі святкування, хоч програма і тактика в нічому не міняє шовіністично-російського характеру святкувань, зокрема Російської Православної Церкви, яка, як кажуть, добре поінформовані особи, особливо з кіл знавців підсовєтської проблематики, є одною із важливих ланок русифікації українців та інших поневолених Москвою народів.

ВИСТАВКА З. ОНИШКЕВИЧ

Вашінгтон. — Тут в суботу, 26-го березня ц.р., о год. 6:30 до 9:30 вечора та в неділю, 27-го березня від год. 12:30 до 3:30 по полудні, в приміщеннях українського національного католицького собору Пресятої Родини, 4250 Гервуд рд., Н.Е., відбудеться виставка картин Зеновія Онишкевича . Виставку влаштовує 78-ий Відділ СУА. На виставці будуть показані краєвиди з Італії, Швайцарії і з Фльориди.

І знову журнал „Бандура" завітав до читачів

Ню Йорк. — Виданням Школи Кобзарського Мистецтва появилися за січень-квітень — 23-те, 24-те числа квартальника музично-літературного журналу „Бандура". Відповідальний редактор цього видання — Микола Чорний.

Як і в попередніх числах цього журналу — багато світлин та статті і дописи із виступів і діяльности бандуристів , особливо з Південної Америки, дописи про основи гри на бандурі, профілі відомих українських бандуристів, найновіші платівки і касети бандуристів тощо.

Річна передплата квартальника — 13 дол., поодиноке число — 6.50 дол. Замовляти цей журнал можна, звернувшись на адресу: School of Bandura, 84-82 164th Street, Jamaica, N.Y., 11432.

В Академічному видавництві можна набути АЕЎ-2

Енглвуд, Кольо. — Недавно появився другий том англомовної поазбучної „Енциклопедії України" (АЕУ-2), букви Ґ-К, за редакцією св. п. проф. д-ра Володимира Кубійовича. Цей другий том з запланованого комплекту в п'яти томах вийшов накладом видавництва Торонтонського університету заходами Канадського Інституту Українських Студій в Едмонтоні, Наукового Товариства ім. Шевченка в Сарселі та Канадської Фундації Українських Студій.

„Енциклопедія України" — безперечно найважливіший довідник про Україну в англійській мові — повинна знаходитися не тільки в кожній українській хаті, але теж в кожній публічній та університетській бібліотеці. Перший том (букви А-Ф), який появився в 1984 році здобув дуже прихильні рецензії в американських наукових журналах.

В другому томі поміщено 3,000 гасел на 737-ох сторінках. Знаходиться тут теж багато ілюстрацій та фотографій (450 чорно-білих та три кольорові плити) і велике число мап (40 чорно-білих та чотири в кольорах). Обкладинка полотняна з золотими літерами, як в першому томі.

Оба томи енциклопедії можна набути в ЗСА виключно від Українського Академічного Видавництва, або від його авторизованих представників. Заохочується організації замовляти більшу кількість примірників та розповсюджувати на терені поселення. Опуст піде на цілі організації. Ціна першого тому 115 дол., а другий том продається за 125 дол.

Індивідуальні замовлення слід висилати разом з чеком на адресу: Ukrainian Academic Press 6931 South Yosemite St. Englewood, Colo. 80112.

За дальшими інформаціями або за повними каталогами УАВ, слід звертатись до редактора, мгр Тетяни Ґаєцької-Винар на повижчу адресу, або телефонічно на число (303) 770-1220.

НАРАДИ ОЛІМПІЙСЬКОГО КОМІТЕТУ

Філядельфія, Па. — Тут в суботу, 26-го березня ц.р., о год. 10-ій ранку, на посілості „Тризуба" в Горшамі, Па., відбудеться ширше засідання представників Української Олімпіяди. До участи в засіданні запрошується членів Олімпійського Комітету, членів Управи УСЦАК, представників Молодечих організацій та представників спортових товариств. На засіданні буде обговорено остаточний плян Олімпіяди, що відбудеться 27-30-го травня ц.р.

Відбувся симпозіюм у Лілль

Париж. — У суботу, 26-го лютого ц.р., відбувся в місті Лілль, північна Франція, симпозіюм на тему „Тисячоліття Хрищення Київської Руси; перспективи — історичні, культурні і релігійні", що його організували спільно університет Лілль III, УВУ і Католицький університет Лілль. В підготові цієї конференції багато допоміг місцевий священик, о. Зенон Нарожняк.

Симпозіюм відкрили президент Лілльського університету А. Лоттен, ректор УВУ Т.Б. Цюцюра і голова нарад, проф. Л. Аллен (з довшим обговоренням тематики 1000-ліття).

Проф. А. Жуковський виголосив доповідь на тему „Критична бібліографія Грушевського", а проф. К. Митрович — про „Специфічні аспекти культури Київської Руси".

Сім французьких науковців місцевих і з Парижу старанно і цікаво розробляли такі теми, як конфлікти проблеми між слов'янським поганством і православним християнством, візантійсько-київська архітектура, виникнення Київського православ'я, екуменічна роля Риму в хрищенні східніх слов'ян і Херсонес і хрищення Володимира.

Вийшли спогади Д. Кислиці

Голливуд, Фла. (О. Сергієнко). — Уже вийшла з друку книга спогадів Дмитра Кислиці п. н. „Світе ясний".

Охоплено в книзі, що має 450 сторінок друку, життя й переживання автора майже від його народження; навчання і поневіряння в СССР а вслід за тим педагогічна праця не без тривоги; навчання в аспірантурі; служба у війську — не без трагікомічних епізодів, співіснування з політруком Фельдманом; перекладацька праця в республіканських видавництвах (Київ); спостереження в роки війни, особливо в Києві — близькі відносини з Володимиром П. Багазієм, Іваном Рогачем, Іваном П. Кавалерідзе та багатьма іншими діячами; перебування й праця та спільні переживання з цікавими і визначними людьми в Кам'янці Подільському, у Львові, Братиславі.

Далі: перипетії скитальщини — вже поза Україною, зокрема на Словаччині, в Баварії; ще далі в Канаді і ЗСА: праця лісоруба в онтарійському пралісі, видавнича діяльність, майже чудотворне зродження „Голосу Канади" і поєдинок із лихими людьми-руїнниками; по отриманні академічних ступенів — праця в університетах, а також на керівній посаді в канадській школі чужоземних мов, інтенсивна перекладацька праця й редакторська, писання статтей для преси на теми з громадського, політичного й науково-педагогічного життя.

Крім продажу книги через крамниці, автор сам приймає замовлення: D. Kyslycia, 25 Grady Cres., Nepean, Ont. Canada K2H 5S2. Ціна книжки — 30 кан. дол. і 25 ам. дол.

М. ҐОРБАЧОВ КРИТИКУВАВ СТАЛІНА ЗА РОЗРИВ З ТІТОМ

Београд, Югославія. — Перебуваючи з дружиною Раїсою і численними дорадниками в Югославії на п'ятиденній візиті, генеральний секретар ЦК КПСС Міхаїл Ґорбачов критично висловився про політику Йосифа Сталіна і Комінформу, яка довела до послаблення співпраці між Београдом й іншими соціялістичними країнами. Він вважає, що висунені тоді проти югославського керівництва закиди були безпідставні і тому вони принесли велику шкоду югославсько-совєтським відносинам. Перед 1948 роком між СССР і Югославією існувала дружня і беззастережна співпраця. В 1948 році Й. Сталін обвинуватив Й. Тіта, що він відійшов від комуністичної ідеології. Тіто категорично заперечив це у наслідок чого Сталін запропонував виключення Югославії з Комінформу, тобто з бльоку держав контрольованих московським центром.

Перебуваючи тепер з офіційною візитою в Югославії, М. Ґорбачов намагається дещо поправити політичні й економічні відносини між обидвома країнами, а також при тій нагоді відновити свою „мирну ініціятиву" нуклеарного роззброєння, кажучи, що теперішня Европа — Східня і Західня можуть жити у дружніх відносинах і без страху перед будь-якою агресією чи знищенням нуклеарною зброєю.

М. Ґорбачов, в товаристві совєтських і югославських політичних діячів, відвідав могилу Й. Тіта, а також разом із своєю дружиною Раїсою посадив дерево дружби в Београдському парку і відвідав одно з більших югославських підприємств, розмовляючи з керівництвом і робітниками. При тій нагоді він запитався у молодої жінки, яка працювала на комп'юторі, скільки вона заробляє на місяць. „Тридцять мільйонів", — відповіла урядничка. „О, так, ви мільйонерка", — пожартував М. Ґорбачов. Але в його жарті крилась страшна правда нечуваної інфляції, яка нищить економіку Югославії. Відійшовши дещо від дипломатичної процедури Ґорбачов почав розказувати про трагічні зудари між вірменами і азербайджанцями, які привели до втрати людського життя

В Совєтському Союзі почало оживати національне самопочуття і це ми також повинні брати до уваги при розпрацюванні майбутньої політики. Якщо ми про це забуватимемо, то самі події будуть нам нагадувати про залишені облогом ділянки" — заявив на здивування багатьох М. Ґорбачов.

Це був перший випадок, кажуть політичні спостерігачі, що сам генеральний секретар ЦК КПСС дав до зрозуміння, що він дуже серйозно розглядає криваві події в кавказьких республіках. Не можна виключати, що він хотів дати до зрозуміння югославським керівникам, якою важливою є дружба комуністичних держав й існування міцного центру. Як відомо, Югославія також має свої національностеві проблеми.

М. Ґорбачов і президент Югославії Лазар Мойсов підписали договори до 2000 року. Обидва політики закликали до єдности і співпраці також із західніми демократичними державами, яких раніше називали в СССР „заклятими ворогами комунізму".

Е. ШЕВАРДНАДЗЕ ЗНОВ ПРИЇХАВ ДО ВАШІНҐТОНУ НА ПЕРЕГОВОРИ

Вашінгтон. — Міністер закордонних справ СССР Едуард А. Шеварднадзе знову прибув в неділю, 20-го березня ц.р., до Вашінгтону на переговори з державним секретарем ЗСА Джорджом Шулцом і його численними дорадниками.

Головною метою переговорів на високому рівні є в першу чергу узгіднення дати і програми поїздки президента Рональда Регена до Совєтського Союзу для відбуття там четвертої зустрічі на вершинах з генеральним секретарем ЦК КПСС Міхаїлом Горбачовим й евентуального підписання договору про зменшення принаймні на 50 відсотків стратегічної нуклеарної зброї, зокрема далекосяжних ракет. Крім того обидві сторони зацікавлені розмовами на тему Афганістану, а зглядно виведення звідти совєтських окупаційних частин і закінчення війни, а також Близького Сходу, де на розв'язку чекають дві важливі проблеми, а саме: закінчення коштовної і кривавої війни між Іраном і Іраком і відбуття міжнародної конференції у справі замирення в Ізраїлі з участю п'ятьох постійних членів Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, проти чого протестує прем'єр-міністер Ізраїля Іцак Шамір, який також приїжджав у тій справі до Вашінгтону і там вів інтенсивні розмови з Р. Регеном і Дж. Шулцом.

Усі ці проблеми, включаючи також напружену ситуацію у Центральній Америці і агресію совєтського сателіта Нікарагуа на сусідній Ґондурас, становлять труднощі для дальшої американсько-совєтської співпраці і від їхнього усунення залежатиме успіх переговорів Шеварднадзе з Шулцом.

На летовищі Ендрус біля Вашінгтону совєтський міністер склав коротку оптимістичну заяву, але підкреслив, що залишилося ще чимало нерозв'язаних проблем, „які ми будемо старатися якщо не розв'язати, то принаймні злагіднити", — заявив Шеварднадзе.

Як звичайно при таких зустрічах буває, представники обидвох країн порушують майже усі реґіональні проблеми. Одною з тяжких справ є заповіджена совєтська допомога залишеному в Кабулі комуністичному урядові після виведення совєтських військ. ЗСА вже раніше заявили, що зупинять висилку допомоги для муджагедінів в Афганістані тільки тоді, як матимуть наглядні докази припинення совєтської допомоги для місцевого режиму, якщо він взагалі існуватиме.

Відповідаючи на запитання кореспондентів Шеварднадзе висловив надію, що під час його перебування у Вашінгтоні напевно буде усталена дата і програма відвідин Президента в СССР.

СССР зменшує економічну допомогу Кубі

Вашінгтон. — Кубинські еміграційні правозахисні організації дістали доступ до секретного звіту крайового банку Куби на економічній нараді, що відбулася 18-го січня в Парижі. Нарада була скликана на просьбу кубинського уряду, який має намір відтермінувати виплату боргів своїм европейським партнерам, які на початок року перевищили 2.4 більйона долярів.

Зі звіту виходить, що протягом трьох десятиріч понад 80 відсотків обсягу зовнішньої торгівлі Куби припадає на Совєтський Союз, який постачає Гавані практично все — від нафти до прального порошку. За вказаний період середньорічний приріст совєтсько-кубинської торгівлі становив 10 відсотків, а її загальний обсяг склав у 1987 році коло 5 біл. дол. Не зважаючи на це, саме в 1987 році совєтський експорт на Кубу в загальній кількости дещо зменшився.

Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Клайд Фарнсворт вважає цю обставину ознакою „важливих змін у совєтсько-кубинських відносинах в цілому". Покликуючись на дані колишнього заступника міністра матеріяльно-технічного забезпечення Куби Санчеса Переза, який у 1985 році втік до ЗСА, К. Фарнсворт пише, що Москва різко знизила субсидування закупівлі кубинського цукру, що становить головну долю експорту Куби. СССР тепер платить Кубі 36 центів за фунт очищеного цукру. Це приблизно в чотири рази більше ціни, прийнятої на світовому ринку, але лише кілька років тому режим Фіделя Кастро діставав по 45 центів за фунт. Щороку Совєтський Союз купує на Кубі 5.5 мільйона тонн цукру.

Фарнсворт наводить слова неназваного американського експерта, який заявив, що Міхаїл Горбачов більше не в стані утримувати кастрівський режим. Американський спеціяліст вважає, що в Москві викликає незадоволення „ортодоксальна впертість" Ф. Кастро, який і далі орієнтується на непохитність „чистого марксизму" і плянованої зверху економіки.

У СВІТІ

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ТЕ, що переговори між представниками Пакістану й Афганістану зайшли, як то кажуть, у сліпий кут, і не вдалося підписати жадного договору до 15-го березня, як цього вимагав Совєтський Союз, представник міністерства закордонних справ СССР Вадім Перфілієв заявив закордонним кореспондентам, що плян виведення совєтського війська з Афганістану в нічому не змінився і деякі запасові частини покинуть цю країну вже 15-го травня ц.р. Процес виведення триватиме приблизно 10 місяців. Якщо договір взагалі не буде підписаний між Пакістаном і Афганістаном, совєтські війська покинуть цю країну, але в такому разі плян виведення вже буде усталений тільки двома сторонами, тобто Москвою і комуністичним урядом в Кабулі. Не вияснена ще також справа допомоги урядові Кабулю зі сторони СССР і антикомуністичним муджагедінам зі сторони Вашінгтону. У Вашінгтоні заявили, що припинять висилку допомоги повстанцям тільки тоді, як матимуть наглядні докази, що Москва припинила допомогу для комуністів.

ФРЕНК КАРЛУЧЧІ, секретар Департаменту оборони ЗСА, закінчив в Берні, Швайцарія, триденні переговори із совєтським колеґою міністром оборони СССР маршалом Дімітрієм Т. Язовим. Під час зустрічі з кореспондентами Карлуччі, який веде дещо інакшу політику у відношенні до СССР від свого попередника на цьому пості Каспара Вайнберґера, заявив, що нібито вже „збудовано мости для співпраці і порозуміння", що звучало в окресленні добре поінформованих осіб, як дещо наївний підхід, або незнання цілей комуно-московського імперіялізму. Зорієнтувавшись мабуть, що сказано було „забагато", Карлуччі підкреслив, що це зовсім не означає, що „ми вже розв'язали усі проблеми". Тепер, як виглядає із спекулятивних заяв різних помічників Карлуччі, розпічнеться „паломництво" американців до СССР і наїзд совєтських військових шпигунів до ЗСА.

МОСКВА НЕ МОЖЕ жити без вишуканої пропаганди проти З'єднаних Стейтів Америки. І знову совєтські пропагандисти взяли під обстріл Пентагон, що це, мовляв, з його наказу були винайдені і випродуковані заразки хвороби АІДС, по-совєтському СПІД. Ця версія пропаганди розпочалася ще в 1983 році, але пізніше під тиском ЗСА була притихла. Під час вершинної конференції у Вашінгтоні совєтські високі представники запевняли, що ця дезінформація не буде більше повторюватись, але недавно, несподівано для американців, московське радіо у своїх передачах за кордон знову піднесло цю тему на повну ширину. Ділки від совєтської пропаґанди покликаються на якусь західньо-німецьку компанію „Отраґ" в Заїрі, якій Пентагон доручив розпрацювати цілу систему бактеріологічної війни, тобто винаходів з „невідомими причинами захворіння і смерти". Представники ЗСА назвали нові совєтські „відкриття" звичайною видумкою, яка може пошкодити американсько-совєтським відносинам.

ПРИНАЙМНІ 90 ГОСТЕЙ на мусулманському весіллі в Ню Делі, Індія, загинули у наслідок катастрофи автобуса, водій якого під час зміни магнетогонної стрічки, втратив контролю, з'їхав з дороги, перевернувся і автобус загорівся. Більшість жертв, які згоріли до невпізнання, були жінками. Із 105 осіб врятувалось тільки 15, між ними шофер, три жінки і декілька дітей. Деякі з врятованих пасажирів заявили поліції, що вони спочатку почули вибух в дізельному моторі, а потім полум'я вогню охопило цілий автобус.

В АМЕРИЦІ

ЯК ВИЯВЛЯЮТЬ ДОСЛІДИ Гарвардського університету спроможність американців винайняти чи купити мешкання, на яке можуть собі дозволити, значно зменшилась у 1980-их роках. У своєму рапроті Гарвардський центр вивчення мешканевих проблем відмічує влучно те, що Америка стає країною мешканевих багатіїв і бідняків.

В АМЕРИЦІ НЕСПОДІВАНО зростає кількість смертностей старших білих громадян у наслідок двох родів пістряка — мозку і шпіку в костях. Дослідники ніяк не можуть знайти причини цього зросту, як також не можуть дійти й до того чому цей зріст є серед старших людей у віці 75 до 84 років в більшості білої раси.

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ закордонних зв'язків, переводячи короткий перегляд справи прикордонних сутичок в Гондурасі, не допустила на залю Елліота Ейбрамса, асистента Державного секретаря для внутрішньо-американських справ, який хотів зізнавати перед комісією.

ГОЛОВНА ПОСТАТЬ ВІДОМОЇ афери в Ню Йорку, Джойс Бравн чи як вона себе колись називала „Биллі Боґс" знову опинилася на вулиці, жебраючи гроші, і викликаючи погані епітети в сторону проходячих пішоходів. Посадник Ню Йорку Едвард Кач наказав насильно забрати її з вулиць міста до лікарні, як людину що не відповідає за свої вчинки. В її обороні виступили члени Об'єднання громадських свобід і добились її звільнення. Після того вона виступала на телевізійній програмі Донагю та доповідала перед студентами правничого факультету Гарвардського університету, але ця нова популярність не допомогла їй вилікуватися від її психічних проблем.

„НАМ ТРЕБА БОРОТИСЬ ЗА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВОСТИ!"

Джерзі Ситі, Н. Дж. (О. Кузьмович). — Як воно і дивне ,але кожний новий приїжджий з українських земель — це зовсім інакша індивідуальність і це сильна індивідуальність, а не звичайна, пересічна людина, від яких у нашій громаді аж роїться. А може воно і не дивне, бо наші найновіші гості-земляки, виїмкові одиниці, назначені долею і сильними переживаннями.

Тому кожного і кожну з тих одиниць зустрічаємо з вичікуванням і якимось внутрішнім неспокоєм, що ця зустріч принесе, як нам говорити, що питати, щоб не вразити почувань, щоб не розчарувати нам і нашим так чужим їм світом, а то і так чужим їм мисленням.

Останні дві зустрічі із подружжям Миколою і Раїсою Руденками та з Лідою Рубан були сповнені радістю, усміхом, що сіяв на їхніх обличчях і відбивався немов у дзеркалі на наших. Ми з подивом прийняли цю життєрадість від тих людей які пережили стільки важкого, а які знаходять внутрішню силу, щоб переходити над ними до денного порядку.

Тепер нашим гостем Стефанія Гнатенко, що щойно перед місяцем виїхала зі



С. Гнатенко в редакції „Свободи" під час інтерв'ю.

Львова і з якою находимо відразу спільних знайомих із мистецького світу, що був змістом життя нашої гості. Про те життя вона розповідає, але якось отягаючись, бо як можна інакше, коли у неї ще так свіжі трагічні спомини смерти улюбленого мужа і залишення батьківщини. Тож немає, що шукати у її постатті усміху і радості — вони хіба прийдуть пізніше, як час загоїть найбільше болючу рану. Нам пригадується зворушливий, теплий спогад про смерть Валерія Гнатенка пера Ірини Стасів, що появився у „Сучасності" осінню минулого року і ми спрямовуємо наші запити на загальні теми.

Нас цікавлять останні культурні прояви у Західній Україні і про них вона не лише знає розповісти, але й подає свої особисті погляди.

„Нам треба боротися не лише за українську мову", — каже вона нам, — „бо мова це лише одне із питань духового розвитку людини". Важливе відновлення цієї духовости на усіх відтинках".

(Закінчення на стор. 3)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і допиcи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Політична амбіція, пімста і бизнес

На сторінках нашого щоденника неоднократно писалося вже про заколот довкола особи Курта Вальдгайма. Він був двократним генеральним секретарем Об'єднаних Націй і тоді його особою мало хто цікавився.

Аж коли виринула його кандидатура на президента Австрії, Світовий жидівський конгрес виступив з ревеляцією, що Курт Вальдгайм був німецьким старшиною під час Другої світової війни і брав участь у депортуванні жидів із Балкану, головно із Сербії і Греції до таборів смерти в Німеччині і Польщі. Нагінка жидівського світу проти Вальдгайма допомогла йому у вигрі виборів на президента австрійської республіки, бо тамошні громадяни були обурені, як хтось має їм диктувати кого вони, австрійці, мають собі вибрати на президента. Але справа не затихла. Покликана Вальдгаймом окрема комісія учених, перевіривши стирту документів, проголосила дипломатично, що Вальдгайм повинен був знати про кацети із газовими бараками. З нагоди 50-річчя „Аншлюсу" Вальдгайм таврував нацистські злочини і перепрошував за промовчання свого минулого. На сторінках „Свободи" було вже ствердження, що жаліти Вальгайма не треба, бо поважна людина, яка кандидує на один із найвищих постів у міжнатодному світі, на генерального секретаря ООН, не може бути брехуном.

Жидівський світ не перестав цькувати Курта Вальдгайма і домігся того, що в самій Австрії та навіть в тамошньому уряді повстав фермент і відізвалися голоси з вимогою до Вальдгайма зректися своєї президентури. Але поруч із тією персональною амбіцією Курта Вальдгайма займати високі становища і поруч із фанатизмом жидів, що прагнуть пімсти на всіх, що в будь-якій мірі були причетні до голокосту, знайшлися люди, які рішили використати аферу Вальдгайма для бизнесу. Авторитетне пресове агентство Ассошіейтед Пресс повідомляє, що Джек Солтман накручуватиме у Британії чотиригодинний фільм, що його сюжетом буде уявний, фіктивний суд над Вальдгаймом. Названий продуцент перевів розмови з кругло 70 особами, здебільша з такими, які тямлять Другу світову війну і пережили голокост, — між ними переслухав також самого Вальдгайма, якого поінформував про підготову такого фільму. Коли запитали Солтмана, як на це зареагував Вальдгайм, Солтман відповів: „Він не був дуже вдоволений". Можна у це повірити.

Самого Вальдгайма та тому фіктивному суді не буде. Як той фільм виглядатиме і як буде відбуватися той уявний суд — сам продуцент ще докладно не знає. За вісткою Ассошіейтед Пресс колишній шеф ОСІ Аллен Раєн буде прокуратором на цьому фільмі. Показуватимуть фільм у червні цього року. Можливо, що деякі сцени викреслять, щоби фільм не тривав аж чотири години.

На тлі подій, які відбуваються тепер в Америці і широкому світі — вибори в Америці, криваві бої в Афганістані, дальші демонстрації палестинців, проблема апартеїду в Південній Африці, загрожена мореплавба в обширі Перської затоки, сандіністська диктатура в Нікараґуа, скандал з диктаторським генералом в Панамі, — фільм про Курта Вальдгайма це дрібна і третьорядна подія. Але все ж цікавий доказ на використовування кожної нагоди, навіть політичної скандалістики довкола колишнього секретаря ООН, тепер президента Австрії, для грошового бизнесу.

Ініціятор і продуцент такого фільму про уявний суд над Вальдгаймом сподівається великого успіху. Може розчаруватися, бо люди мають вже вище вух преізної скандалістики і не потурають сенсаціоізмові.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА НІБИТО сповідну мілітарну перемогу теперішнього панамського військового диктатора ген. Мануеля Антоніо Норієґи над його політичними противниками і військовиками, в країні почався справжній економічний хаос у зв'язку з блокадою Урядом ЗСА капіталу до Панами. Переворот, що його влаштували старшини панамської армії проти Норієґи не вдався, але вірні йому військові частини мусять зброєю поборювати масові демонстрації, вимогу спільноти про резиґнації Норієґи з посту військового керівника і домагання привернути владу цивільного уряду президента Еріка Девальє, який перебуває в укритті.

Олексій Коновал

УКРАЇНЦІ З УКРАЇНИ ПОТРЕБУЮТЬ БІЛЬШЕ УВАГИ

Князь України Володимир Мономах, що князював на початку XII століття, радо приймав у себе людей, своїх і чужих, чи вони були прості, чи визначні особи. „Гість", — казав він, — ширить славу про господаря, добру або лиху". Від тих давніх часів український народ рахується гостинним народом Европи. І нам тут за межами України, варто ці давні добрі традиції продовжувати.

Не дуже давно нас відвідали мистецькі українські одиниці „Журавлі" та „Лемковина" з Польщі. Українські громади ЗСА та Канади щиро вітали та гостили їх та заповняли концертові залі. Чому б цю саму гостинність нам не виявити також до наших сестер та братів, ще з більш поневоленої країни, з України? Хіба вони гірші українці, як українці з Польщі? Упередження, бойкотування та демонстрації проти них не дає нічого корисного ні їм ні нам. У цей спосіб ми не здобудемо їх прихильности та підтримки в наших спільних болях і труднощах бути господарями на своїй землі. Вони більш як хто інший, потребують нашої моральної підтримки і допомоги.

Совєтська Україна не є суверенною республікою. У містах України панує російська мова, лиш 16 відсотків шкіл в Україні навчається українською мовою. На провідних постах України є особи, які в більшості не мають нічого спільного з Україною, навіть більше того, ворожі їй. Звичайно, в тому багато винуватий український народ, теперішній його провід та інтелігенція, що так легко дозволили господарювати в Україні зайдам. Тому нам не потрібно втікати від українців, що приїжджатимуть з України, не боятись, що вони нас скомунізують. Навпаки треба підготовано, дружньо, гостинно привітати їх, але й рівночасно відкрити їм ширше очі на правду про Україну, які вони не знають. А це про голод влаштований Москвою в 1932-33 роках про розстріли у Вінниці, про Українську Народню Республіку та її боротьбу з наїздниками з півночі, про головного отамана Симона Петлюру, УПА, показати їм експлуатацію України — Росією та російськими урядами протягом багатьох століть.

Національна свідомість 50-мільйонного українського народу, стремління до самостійного незалежного життя, не є велика. Його несвідомість національну та непошану чи байдужість до української мови, історії, культури та традицій використовують російські шовіністи, які ховаються під плащиком інтернаціоналізму.

У теперішній час, ми маємо чудову нагоду поширити ідеї самостійности та незалежности України в Україні, в українському народі. І для того потрібно використовувати всі нагоди і там, і тут! Приїзд людей з України треба використати для того, щоб показати їм „справедливу" совєтську „систему", завдяки якій Україна втратила коло 20 мільйонів людей. Україні потрібно не сотні, а мільйони свідомих українських людей, а не безхребетних малоросів-пристосуванців. В зустрічах з людьми з України, тут і там, варто звернути увагу на те, що українців, хоч і велику націю, рахують за неповноцінну націю. Багато, колись і тепер, громадських діячів, поетів, письменників та науковців Совєтської України аж зі шкури лізли, щоб показати свою відданість Москві. Тому й не дивно, що турецький поет комуніст Назим Хікмет підсміхаючись казав „коли в Москві обрізують нігті, то в Києві ріжуть пальці" щоб приподобатися Москві. Але, не зважаючи на те, секретарями Комуністичної партії України, крім кількох малоросів з українськими прізвищами, (В. Щербицький один з них) були неукраїнці. Ось вони: Раковський, Молотов, Косіор, Каганович, Постишев, Хрущов, Паталічев, Мельників та Подгорний.

А щоб число свідомих українців збільшувалося, нам усім треба спільно над тим працювати. Ми часто чуємо, що Україну поневолюють не росіяни, не російський народ, а уряди, що сиділи чи сидять в Москві. Частинно це правда. Але також не треба забувати, й час від часу варто пригадувати, що ті уряди руками російського селянина і робітника здобули Батурин — столицю гетьмана Мазепи, і вибили всіх там поголовно. А трупи поприв'язували до плотів і пустили Десною до Чорного моря, щоб вся Україна бачила як „старший брат" карає. Ніхто інший, як вони здобули і зруйнували Запорізьку Січ, хитрістю арештували Івана Гонту та Максима Залізняка — провідників гайдамаків та ліквідували гайдамаччину, збройно напали на молоду українську державу 1918 року, силою відбили чи наказували відбирати в українського селянина хліб, що довело до трагічного голоду 1933 року, розкуркулювали, розстрілювали, руйнували та грабили церкви, привласнювали й далі привласнюють нашу історію, культуру наше багатство і нас. Про всі ці „добрі діла старшого брата" мусять знати українці тут і нове покоління в Україні. Що Україна має право бути незалежною державою, варто українцям пригадати, що Ленін був за незалежність України, бо в 1917 році писав: „Якщо Фінляндія, якщо Польща, Україна відокремляться від Росії, в цьому нічого поганого нема. Що тут поганого? Хто це сказав — той шовініст. Треба збожеволіти, щоб продовжувати політику царя Миколи".

Варто б запитати багатьох чому в Києві — столиці України панує скрізь чужа, не українська мова, чому зникають українські школи, чому по всіх містах України стоять пам'ятники російським генералам Кутузовим, Суворовим, Ватунінам, поетам Пушкінам, Чеховим, Горьким, а немає місця на пам'ятники Богуна, Морозенка, Кармелюка, Гонти, Залізняка та багатьом іншим українським, гетьманам, політично-громадським діячам, письменникам та поетам, що віддали свою енергію, здоров'я чи й навіть життя для добра українського народу?

Роман Кухар

ПО КРУТИХ ШЛЯХАХ ДИВІЗІЇ

Лев Стеткевич, „Як з Бережан до кадри", спомини з Дивізії, обкладинка з відзнакою 1 УД УНА та з ілюстраціями й моттом „Нехай вічна буде слава", 266 ст.

Спомини мгра Лева Стеткевича, підстаршини 1 Української Дивізії УНА, недатовані й без подачі місця видання. Технічно книжка виготована методою фотовідбитки машинопису. Не зважаючи на ті й деякі інші недоліки зовнішнього і внутрішнього оформлення праці (не подано заголової сторінки та підсумків окремих розділів книжки, недостатнє мовне правлення), вона має все ж таки свою притаманну вартість, головно, як особисте свідчення автора — активного учасника важких змагань Дивізії „Галичина" й Першої Дивізії УНА, з метою оборони земель нашої батьківщини перед ворогами її незалежности. Дивізія була саме оборонним засобом українського народу в його боротьбі за волю й національну суверенність. Про ці принципові позиції Дивізії й її ролю регулярної військової формації на прикінці Другої світової війни Л. Стеткевич переконливо з'ясовує у вступних частинах своїх споминів. Їхньою ціллю не було, як він подає, політичне насвітлення феномену нашого війська в той критичний час, чи документація організації й дій тієї формації, для чого Стеткевич не розпоряджався відповідним, науковим апаратом. Натомість, користуючися, треба признати, своєю замітною пам'яттю, він відтворив наскрізь реалістичну картину свого досвіду в Дивізії, від її оснування аж до розв'язання. Читачі з непослабним зацікавленням слідкуватимуть за автором по його призовному шляху з Бережан до Львова, назустріч вишколові й кампаніям його частини здовж окремих постоїв — Дембіци, Гайделяґру, Цайсав, Нойгаммеру, геть аж до противосетських боїв на західних землях України та відвороту через Словаччину, Югославію й Австрію. Спомини охоплюють теж періоди Дивізії після капітуляції Німеччини в 1945 році та в різні стадії її полону в Італії (Белярія, Ріміні) й виїзду дивізійників до Англії.

Більш предметна література на дану тему, звичайно, займається ширшим засягом просторових і часових відтинків даного військового фактору цієї виключної щодо потенцій часу доби, історичним задокументуванням подій, пов'язаних з операціями дивізії, зате не насвітлює особистих переживань членів цілости, точки погляду рядових і чільних дивізійників, що становить центр уваги споминів Лева Стеткевича.

З них довідуються читачі про цілу низку бойових учасників дивізійної долі, з кіл побратимства зброї й близьких авторові вояків, а теж пізнають, на прикладах із щоденного перебування Дивізії в рамках німецької армії імперіяльну політику Третього Райху супроти своїх союзників. З детальних описів військового життя в Дивізії отримають читачі посмак негідного трактування нашого вояцтва військовою владою нацистських „іберменшів", включно із приниженням членів українських та іншонаціональних частин, вислуговуванням ними, не говорячи вже про такі фактори, як недостатнє обмундування ненімецьких частин, карна поведінка з ними, погане прохарчування їх. „Бруква і гнила бараболя, грисова рідина", уточнює автор, „належали до прохарчування наших вояків". У світлі тих негативних фактів місця Дивізії у загальному плині німецької збройної сили, легенди про „фаворизування" німцями українців прискають мов миляна банька.

Картини з особистих переживань автора доповнює його загальний огляд тогочасного ненадійного положення, зокрема трагічні сцени виголоджування в Райху полонених вояків з СССР (між ними сотні тисяч наших земляків), експлуатація України, з одного боку, й совєтська практика масового винищування українського населення, в тому і вживання його на „гармат-не м'ясо", з другого. Перша дивізія УНА стала завжди на захист батьківщини в Краю й на різних її засілях, у чому й її особлива почесна заслуга, дарма, що ця наша військова формація була залежна від німецького командування армії. В висліді божевільної гітлерівської політики супроти поневолених народів наша бойова частина, що мала стати зав'язком національної армії, не відограла тієї рішальної ролі в долі українського народу під час останньої світової війни, яку могла б здійснити за надійніших умов.

Варто було б, аби книжку читали й над нею дискутували в колах нашої молоді й на чужині навчилися свого розуму з досвіду попередників — борців за визволення України.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Ніля Безкоровайна-Стецьків

Концерт хору „Прометей" у Баффало

Дня 5-го березня ц.р. загостив до нас хор „Прометей" з Філядельфії, під патронатом Комітету 1000-ліття Хрищення України в Баффало. Перша частина концерту була присвячена Шевченкові, а друга Тисячоліттю.

Хор в складі 46-ох співаків розпочав програму малознаним „Заповітом" К. Стеценка із дуже гарною останньою стрічкою.

Відтак пролунали неперевершені слова Т. Шевченка з поеми „Гайдамаки" у добре вибраних уривках, які завжди хвилюють і викликають своєрідні враження, у чому заслуга рецитатора Романа Кнігницького.

„Косар", тяжка композиція С. Людкевича, написана з питомим йому драматизмом, рідко виконувана, а завжди хорові „Прометей" ми мали нагоду її почути.

Неперевершені „Огні горять" І. Воробкевича, що часто виконують цю пісню чоловічі хори, завжди хочеться слухати. Протяжне піаніссімо у фразі „минула молодість моя" доведене до досконалости. Соліст: д-р І. Павлічка.

„Хор бранців" із поеми „Гамалія" М. Лисенка прозвучав переконливо із сольо О. Татунчака.

Приємно було почути Філярета Колесси „Було колись в Україні", яке колись було постійно в репертуарі наших хорів, а тепер призабуте.

Першу частину концерту закінчено піснею „Садок вишневий" А. Гнатишина. Тут чомусь пяніссімо, яке повинно було заіснувати у фразі: „затихло все" — не дописало. Соліст Зенон Чорнобіль володіє дзвінким, гнучким тенором.

У другій частині почули ми „Хваліте Бога" А. Ліриа. Прізвище композитора мені невідоме. Твір поліфонічний, під барокковий стиль, виконаний поправно.

Блажен муж" А. Гнатишина — це перлина в нашій хоровій музиці. Диригент Михайло Длябога спеціяльно чітко підкреслив кантилену „Алилуя" баритонів, яку дискретно перебирають майже фістулою тенори, що дуже підносить красу композиції.

„Гимн боротьби" В. Стефе (популярне „Глорі, глорі, галлилуя") в англійській мові, з тональними змінами і цікавою обробкою, випало добре.

„Славень природи" муз. Бетговена — новина для нас. Варто би знати, хто склав слова.

На закінчення хор проспівав частину XXIX Концерту Бортнянського. На жаль, концерт цей, що оригінально написаний на мішаний хор, у виконанні чоловічого хору не звучать переконливо. Втрачає він на чіткості попросту через брак октавних різниць поміж жіночими і чоловічими голосами. А вже зовсім недоцільно до акапельних творів додавати фортепіяновий супровід.

У мене немає сумніву, що хор „Прометей" є одним з найкращих наших хорів. Програма концерту була складена грамотно і зі смаком. Диригент М. Длябога тримається високого рівня музичних вартостей. Треба, однак, уважати, що коли співаки перевтомлені (дев'ять годин їзди автобусом із Філядельфії до Баффало) або брак повного складу співаків, не можна форсувати, бо „форте" тоді, специяльно в тенорів, виходить заголосно, але з неповним звуком.

Акомпаньямент Ірини Пелех, як завжди, віртуозний і є рівнорядним чинником програми нарівні зі співом.

Китиці квітів піднесені Анною Купчак і Надею Ільківською та слово подяки о. декана Мар'яна Струця закінчили цю культурну імпрезу.

Мала фреквенція публіки заставляє нас призадуматись над цим, як піднести рівень музичних зацікавлень української спільноти. Виглядає, що вартісніші імпрези не притягають нашого слухача, а знижувати рівень хіба варто?

Євген Маланюк

А СИН ПИТАЄ

А син питає: як дійти? де шлях?
І просить рахувати все те саме:
Тополі, хату, соняшні поля,
Вітряк понад вишневими садами

І річку, що як стрічка, чи як спів
Пливе в хвилясту далеч...

Сину, сину,
Як зясувать, що шлях той — помста й гнів,
Що треба йти в незнане до загину.

А серце бідне ось крихке, як мак,
А нерви чулі й чуйні, як бандура...
А все ж лише варяг, лише козак,
Міцний пястук, тугая вия тура.

І все ж із серця виллять треба мед
І полумям його налить залізним.
Бо тьма, як мур. І чорний вітер дме
На тім шляху до давньої Дідизни.

20. 9. 40. (Із збірки поезій „Влада")

Василь Сокіл

ЗА КРУГЛИМ СТОЛОМ НАВКОЛО ГОСТРИХ ПИТАНЬ

I.

Минуло небагато часу від початку втілення в життя економічних проектів перебудови совєтського господарства, а вже органи масової інформації почали подавати відомості про досягнення в цій справі.

На недавній зустрічі в ЦК КПСС з керівниками преси, радіо, телебачення, ідеологічних установ і творчих спілок М. Горбачов навів чимало чисел та показників. Відзначив, що темпи приросту продуктивности праці перевищили середньорічні показники останньої п'ятирічки від 1,3 раза в промисловості до 2,8 раза в сільському господарстві, а на залізничному транспорті аж у 3,6 раза: Якісні зміни відбуваються у сфері науково-технічного прогресу. Минулого року оновлення продукції машинобудування йшло в 2,9 раза швидше, ніж у минулих двох роках. Вчені сповіщають, що впритул підійшли до створення вітчизняних обчислювальних машин з швидкістю 10 мільярдів операцій за секунду. А на черзі, як обіцяють, будуть супермашини, з 30,50 і навіть більше 100 більйонів операцій за секунду. За останні три роки будівництво житла зросло на 9 відсотків, шкіл — на 28, а клюбів на 46 відсотків. Середньорічний приріст споживання за цей же час становив 8 мільярдів карбованців проти 11 млрд. карб. за попередні роки.

„Можуть запитати, — сказав промовець, — як же так, статистика повідомляє про зростання споживання, а у нас всього не вистачає?"

Дійсно, справедливе запитання. Його люди ставили з давніх давен і ніколи не чули ясної відповіді. Переважно, все пояснювалося „тимчасовими труднощами". Нині генеральний секретар дав таку відповідь: по одній кривій пішли грошові доходи, а по іншій кривій — зростання товарообігу. Тому, — засвідчив він, у нас усього і не вистачає. Тобто, крива винувата, — грошей багато, а купити нічого.

Але статистичні дані непогані, — це факт.

Майже в ті ж саме дні в Києві відбулася розмова „за круглим столом", яку провели редакції газет „Радянська Україна" та „Літературна Україна", на тему „Науково-технічний прогрес і моральність".

Таке поєднання матеріяльно-технічних проблем з духовно-моральними принципами людей, виконавців цих проблем, знамение для совєтської дійсности крім своєї несподіваности ще й самим фактом серйозної розмови про такі речі, які досі були, або під цілковитою забороною, або категорично ігнорувалися, як ідеалістичні вигадки. На цій нараді мова йшла про совість людську, честь і порядність, пошану до одвічних законів моральности, про духовну перебудову людини.

Здорові розуми заговорили: „Ми увійшли в такий період життя і розвитку, коли стало ясно: заклик партії „більше соціялізму", це, насамперед, більше суспільної свідомости, суспільної моралі, сказати б навіть, суспільної совісти. Моральність набуває політичного значення, визначає перспективи досягнення мети. І хоч якими б архіважливими були проблеми економіки, кадрові та структурні питання, розв'язання їх може виявитися малоефективним, якщо наші дії не будуть умотивовані високими моральними ідеалами, глибокими переконаннями і твердими принципами."

Вельми сміливо сказано! Одверто стверджується: те, що робилося досі, було приречене на провал, оскільки для нього не існувало належних моральних ідеалів і люди не мали глибоких переконань та твердих принципів у своїй праці. Катастрофічний стан економіки „зрілого соціялізму" був результатом відсутности суспільної свідомости, совісти і чести.

Заступник голови Держплану УССР В. І. Антонов так і сказав:

— Звільнений від моралі науково-технічний прогрес діяв всупереч усупереч людському прогресові".

Всупереч прогресові — значить на шкоду суспільству. Скільки ж бо на цій нараді наводилося разючих прикладів непоправної школи в наслідок безсовісти, аморальности тих, хто провадив у життя такий прогрес! Згадувалася ганебна „будова віку" Дунай — Дніпро, злочинно будований Чорнобиль і безсовісно проєктовані нові чорнобилі на Україні, і катастрофа на Стебниківському калійному комбінаті, де після прориву отруйних відходів знищена екологічна система Дністра, і пляномірне нищення природних багатств України, зокрема, заповідних озер Світязя, історичних пам'ятників Чигрина, Києва, Батурина, Чернігова...

Усі ці злочини і далі робляться людьми без чести й совісти для яких існує єдиний, давній „моральний" принцип — „Крой, Ванька, Бога нет!" А слідом за цим гаслом нові заклики: „Давай, давай!", „Перша заповідь — давай плян!", „На штурм, — сил не шкодуй!", Перемога — за всяку ціну!"

У зв'язку з цими проблемами в своєму листі до редакції „Літературної України" група українських вчених, академіки О. М. Алімов, М. М. Амосов, А. М. Гродзинський, О. М. Щербань, члени-кореспонденти АН Є. П. Дибан, Д. М. Гродзинський, доктори наук О. О. Русинов, С. І. Дорогунцов, В. В. Зорін, В. М. Шестопалов, гостро критикують шкідливу практику дальшого проєктування атомних станцій на Україні.

З цього листа довідуємося, що на Україні будується і нині експлуатується сім нових станцій з проєктною потужністю 4 мільйони кіловат. Вчені, стурбовані тим, що розміщення в густонаселених районах республіки таких потужностей створює реальну загрозу насамперед людям України, територія якої й так має найвищий по Союзу рівень господарського освоєння. Вельми цікаві (досі обмежено публіковані) цифри наводять вони. На земельній площі, яка складає 3 відсотки всієї території Союзу, нині виробляється 20 відсотків загальносоюзного сукупного продукту, зокрема, майже чверть валового збору врожаю зернових 60 відсотків цукрового буряка, 45 відсотків соняшника, 25 відсотків м'яса та молока і третина овочів.

Закінчення буде.

Просять міттенвальдців відгукнутися



Учасники другого з'їзду міттенвальдців

Як відомо, другий з'їзд колишніх міттенвальдців відбувся в половині жовтня минулого року на оселі „Верховина" в Ґлен Спей, Н. Й.

Крім інших справ, рішено тоді відбути третій з'їзд в 1990 році і до того часу постаратись видати пропам'ятну книгу. Щоб інформувати міттенвальдців про працю видавничої, редакційної та з'їздової комісій, обрані до них члени звертаються до всіх міттенвальдців подати свої адреси і вислати їх до Іванки Солтис, 1313 Pembroke St., Uniondale, N. Y. 11522, або до Михайла Мочули, 95 Curie Ave., Clifton, N. J. 07011.

Св. п. Б. Остап'юк

У понеділок, 14-го грудня 1987 року управа Земляцького Об'єднання „Тернопільщина" вислала сл. п. Богданові Остап'юкові листа, поздоровляючи його з 80-річчям, а рівно за місяць його вже не стало між нами.

Мені із-за простуди не судилося попрощати шкільного товариша. Це зробив колега інж. Василь Вацик, не лиш гімназійний одноклясник, ровесник, але найближчий друг від ранніх літ і сусід покійного Богдана. До речі, між друзями Вациком й Остап'юком уже віддавна була договореність, що хто з них залишиться в живих, зобов'язаний попрощати друга, що покидає цей світ. Василь виконав зобов'язання, як щиросердешний друг — після Панахиди, як мені передали, красномовно попрощав свого найкращого друга від себе, шкільних товаришів і, як голова канадського Відділу нашого Об'єднання, від „Тернопільщини", а над гробом домовину пок. Богдана посипав землею, що її свого часу привіз із нашого рідного міста.



Св. п. Богдан Остап'юк

Не рожами стелився життєвий шлях сл. п. Богдана Остап'юка. Десятирічним хлопцем втратив батька, який, як вояк УГА, маршуючи на фронт, помер на тиф.

Меткій і підприємливій матері Богдана пощастило дати своєму одинакові вищу освіту. Після матури Богдан студіював у Кракові хемію. Водночас слухав лекцій української літератури проф. Богдана Лепкого, до речі, з ним посвояченого. У Кракові брав активну участь у житті студентської громади. Між іншим, він співосновник студентської корпорації „Чорне море". Водночас він член УВО. Коли його п'ятка в грудні 1929 року виконала замах на редакцію польського „Ілюстрованого Кур'єра Щоденного", Богдан переїхав на студії фармації до Ґрацу в Австрії, завершивши їх з відзначенням, як маґістер фармації.

У 1938 році одружився з Євгенією Бекеєвич, донькою директора школи. Треба сказати, що його великим бажанням в останніх місяцях було після своїх уродин відсвяткувати 50-ліття подружнього життя без розголосу і блиску, як він казав, у родинному колі.

У Тернополі працював у товариствах „Молода Громада", „Просвіта", „Сокіл", „Рідна Школа" й ін.

Весною 1944 року залишив рідне місто, йдучи на скитальщину з дружиною та трьома маленькими дітьми.

З табору ДП Ганакер, Регенсбурзької округи, в якому був керівником суспільної опіки, переїхав до ЗСА в 1950 році і поселився в Маямі, Фльорида. В цьому місті працював фармацевтом повних 25 років у шпитальній аптеці (пішов на пенсію 1977 р.).

У Маямі як громадсько-суспільний діяч належав майже до всіх місцевих установ, організацій і товариств.

Був членом СУЖА — Спілки Українських Журналістів Америки. Від 1957 до 1983 рр. — членом редакційної колеґії всіх трьох томів реґіональних збірників „Шляхами Золотого Поділля" й автором багатьох цінних статтей.

Його старша дочка Лідія закінчила Маямський університет, відділ мистецтва, з відзначенням, про що поділився зі мною, знаючи, що моя донька вибрала ту саму професію. Молодша донька Надя закінчила коледж, відділ адміністрації й торгівлі. На превеликий жаль, згинула в автомобільному випадку в 1969 році, про що писав до мене й ділився зо мною своєю скорботою, печаллю.

Покійний Богдан повідомив мене, що син Борис, закінчивши університет у Бакаратоні, вчителює в середній школі у Вест Палм Біч, Фльорида. Місяць тому, телефонуючи до мене, Євгенія Остап'юк сказала, що син переноситься до Маямі, щоб бути поблизу мами, яка у своїй немочі не могла навіть бути на похороні свого улюбленого мужа. Виходить, що добрі діти ще зовсім не перевелися й недобре оточення на них не має впливу.

Від 1950 року Богдан Остап'юк був постійним кореспондентом „Свободи", „Нового Шляху", „Вільного Слова".

Покійний також удостоївся стати членом НТШ. Написав дві книжки „Давній Тернопіль" (1984) і „Відгомін минулого" (1987). Цю другу ще вспів був здати до друку й нетерпеливо чекав її появи.

Не помилявся Роман Завадович, коли говорив про Покійного, що він був „одним з тих, що віддали своєму місту своє синівське серце і свою любов".

Сумую за добрим Данком, товаришем із шкільної лавки, який у своїй книжці пригадав мені, як ми спільно проводили час на дозвіллі у нашому рідному місті.

Я певен, що його довго-довго пам'ятатимуть і жалуватимуть за ним як його найближчі, так і друзі, приятелі, земляки, знайомі, читачі його блискучих статтей, спогадів і ціла наша спільнота.

Яр. Климовський

„Нам треба..."

(Закінчення зі стор. 1)

І таке відновлення тепер проходить у Львові, за словами С. Гнатенко.

Вона розповідає про віднову пам'яток архітектури, про старання українського громадянства за побудову пам'ятника Т. Шевченкові, на який досі не вибрано проєкту, про віднову могил наших мистців, про мистецькі виставки, як ось наприклад, О. Архипенка. Але найбільшим здобутком уважає вона теперішній розквіт культурного життя з новими літературно-мистецькими журналами, що почали виходити у Львові. Першою ластівкою був „Український Вісник", який заініціював Вячеслав Чорновіл із поміччю Івана Геля, Михайла Гориня і Петра Скочка. Це видання ми читали, а останній його сьомий номер посвячений пам'яті Василя Стуса вже й перевиданий на Заході.

Але після того появилася у Львові „Кафедра" літературно-мистецький журнал, що його редагує Михайло Осадчий, де поміщені поезії В. Стуса, І. Калинця, Є. Сверстюка, статті М. Осадчого і В. Чорновола, передруки В. Винниченка і О. Вишні, а все в оформленні мистця Опанаса Заливахи. С. Гнатенко зі захопленням його описує, бо нам бачити його не довелося. Інший журнал літературно-мистецького характеру заініціювала Ірина Стасів-Калинець і його названо „Євшан-Зілля". І там, як інформує нас С. Гнатенко, прецікаві статті С. Шабатури, Р. Фіголя, Л. Медведя, В. Гориня, і самої редакторки І. Калинець. Там також пишуть про долю іконостасу з Космача, який свого часу вивіз фільмовий режисер Сергій Параджанов. Цікаво почути, що І. Калинець старається цей літературно-мистецький журнал леґалізувати і тому не вміщає контроверсійних статтей.

Біля журналу і нашої поетеси гуртується українська молодь, яка також тепер прагне віднови українського культурного і традиційного життя. Одною із ластівок такої віднови був ренесанс колядування і щедрування, на які цього року дозволено. У висліді молодь ішла з вертепами вулицями Львова впродовж трьох годин і так заповнила вулиці, що здержано весь рух.

Але, розуміється, не все є так гаразд і С. Гнатенко каже, що на ділі „перестройки" в Україні по установах не відчувається. Ми питаємося її і про завжди ще актуальну, але промовчувану проблему наслідків вибуху у Чорнобилі. Вона уважає, що ці наслідки поважніші, як нам відомо, але лікарі не хочуть про це говорити, та ніяк не готові давати про захворіння на рака після Чорнобиля ніяких статистичних даних.

Вона однак завважила прискорення важкої недуги свого мужа від двох років і тут її розповідь знову сходить на родинну трагедію передчасної розлуки з найближчою людиною. Ми довідуємося, що саме із-за недуги Валерія вони вже від 1980 року старалися за виїзд до ЗСА, до родини мами, щоб могти тут шукати лікування. Дозвіл, однак, прийшов на чотири місяці перед смертю Валерія, коли його стан вже не давав можливости виїзду. Бажанням Стефанії було ще зробити у Львові посмертну виставку картин свого чоловіка-художника, але тому що вони обоє були на листі „небажаних", Спілка Художників України відсунула проєкт і щойно тепер, вона тут на вільній землі довідалася, що така виставка там відбувається із залишених мистецьких творів В. Гнатенка.

Більшість із них вона надіється скоро дістати тут і її обличчя ясніє, як розвиває перед нами пляни цієї виставки та показує приготований вже проєкт каталогу. Довідуємося також, що В. Гнатенко був не лише художником-малярем, але й реставратором, який працював над відновою так нам, львов'янам, добре відомої Успенської церкви.

Із такими враженнями із нашої першої зустрічі в редакції „Свободи" закінчуємо розмову зі Стефою Гнатенко. Відходимо з думкою що хоча наша гостя інакша від других недавно прибулих наших земляків, то одне в них усіх спільне, чого слід нам від них вчитися. Вони вміють перейти понад всі особисті чумні чи трагічні переживання, понад дрібні події щоденного життя, (які тут у виголах так часто ставимо на першому місці) і бачити те, що суттєве для української людини.

Просять допомогти із закінченням будови в Прняворі



Незакінчена будівля.

Як уже інформовано, українська громада в Прняворі, Югославія, почала великий проєкт з нагоди Тисячоліття Християнства в Україні — будову Українського Духово-Культурного Центру. Святкування цього ювілею заплановані там на 17-го липня ц.р.

Отець декан Петро Овад звертається з проханням в імені тамошніх українців допомогти їм скінчити цю будівлю, яка допоможе зберегти і сцементувати громаду.

Добровільні датки, які можна відтягати від податків, можна висилати до: Ukrainian Self-Reliance Ass'n., 734 Sanford Ave., Newark, N.J. 07106; Yugo Millenium Fund, Acct. No. 5203.

СУДОВІ ОСКАРЖЕННЯ родин чотирьох членів залоги „Челленджера", які вони внесли проти Уряду ЗСА та фірми Мортон Таякол, полагоджено. Родини астронавтів Франсиса Скобі і Еллісона Онізуки, спеціяліста Ґреґорі Джарвіса та вчительки Крісти МекОалф поділяться сумою 7.7 міл. дол. Родина членів залоги Джуді Резнік і Роналда МкНейра полагоджено раніше, а до полагодження залишилася справа родини пілота Майкла Смита.

ПОДЯКА

З волі Всевишнього, дня 22-го січня 1988 року відійшла від нас у Вічність наша Найдорожча МАМА І БАБЦЯ

бл. п.

СТЕФАНІЯ БАЛКО

з дому ВЕСОЛОВСЬКА

Цією дорогою складаємо глибоку і сердечну подяку Всеч. о. монсеньйорові Степанові Чомкові, Всеч. о. Левові Любинському і Всеч. о. Богданові — парохові за відправлення Святої Літургії та похоронних обрядів.

Членам хору „Діброва" в Гартфорді за спів під час похоронних відправ.

П. Володимирові Теслюкові, п. Ярославові Солукові і п. Володимирові Салякові за прощальні слова над домовиною Покійної.

Всім Приятелям, які несли домовину.

Родині та всім нашим дорогим Друзям за вислови співчуття, за участь у похоронних відправах, за квіти на могилу Покійної, за пожертви на Служби Божі за упокій душі Покійної і за пожертви на добродійні цілі в пам'ять Покійної.

Членам СУА в Гартфорді за влаштування поминок.

Сердечно дякуємо нашим довголітнім Приятелям з Кембриджу й околиці за їх підтримку та численну участь у Панахиді за Покійну.

Особливу подяку складаємо п-ні Ірені Чайковській та Уляні й Ігореві Гриням, які в ці важкі хвилини — як завжди в минулому — виявили велику любов нашій родині, не жаліючи ні часу, ні труду, щоб допомогти нам і підтримати нас в нашому горю.

Син — БОГДАН з дружиною ХРИСТИНОЮ і донечкою НАТАЛЕЮ
Доня — ХРИСТИНА з мужем АДРІЯНОМ СЛИВОЦЬКИМ і дітьми АДРІЯНКОМ, ВІРОЮ І НІНОЮ

У глибокому смутку ділимося болючою вісткою, що на 65-му році життя 28-го лютого 1988 р. в Дженюинтавн, Па. відійшов у Вічність наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО І ДІДО

бл. п.

ВАСИЛЬ НАЙДАН

(уроджений в селі Дзвиняч, Заліщики)

Залишились в смутку:
дружина — АННА
син — ВАСИЛЬ з дружиною ТІНОЮ і з внуком ВАСИЛЬЧИКОМ
син — МИХАЙЛО з дружиною РОКСОЛЯНОЮ і з внучкою ЛІЛЬЯНОЮ

Родина складає щиру подяку всім, що зложили співчуття, жертвували на Служби Божі, та спільно молитвами відпровадили душу Покійного на останній шлях.



Клівленд вшанував 90-річчя мґра І. Зваруна

У неділю, 17-го січня ц.р., в сусідньому містечку Кентон, Огайо, відбувся ювілей видатного й довголітнього члена української громади в околиці Великих Озер, колишнього старшини леґіону Українських Січових Стрільців і заслуженого правника мґра Івана Зваруна.



Мгр Іван Зварун

Українська католицька церква св. Миколая в Кентон, Огайо, де парохом є колишній дивізійник о. Володимир Волощук, переповнилася тієї неділі численною репрезентацією українських комбатантських організацій та гістьми, які з'їхалися сюди з різних сторін, щоб взяти участь у Святій Літургії, що її відправлено в намірені Ювілята. Церковний хор із сусіднього Акрону гармонійно виконував партії Служби Божої, яку правили о. В. Волощук і гість з Канади о. Петро Стецюк. Зворушливу й глибоку змістом проповідь виголосив о. П. Стецюк, якого ще з недавніх років пам'ятаємо, як настоятеля собору св. Софії в Римі та який упродовж багатьох років невідступно асистував Блаженнішому Патріярхові Йосифові.

Після відправ у залі церкви св. Миколая жінки з парафіяльного сестрицтва приготовили ювілейний бенкет, що його відкрив молитвою о. Володимир Волощук. Привітавши Ювілята, його дружину Стефанію, дочку Ларису з чоловіком д-ром Ярославом Музичкою, сина Андрія і родича о. Петра Стецюка, о. парох сказав, що 90-ліття — це патріярший вік, який не кожному дано осягнути. Коли ж цей ювілей застає Ювілята в бадьорості, ясності ума й у відносно доброму здоров'ї, то цим радіє не тільки родина, але й уся громада. До дальшого ведення програми о. Волощук попросив господаря свята, колишнього старшину УПА й керівника українських радіомовлень у стейті Огайо Степана Зорія.

У короткому вступному слові господар гостини сказав, що в нашій громаді збереглась традиція тісної і дружньої співпраці усіх наших комбатантських організацій, тому й сьогодні т. зв. „молодша война" з рядів пізніших наших військових формацій УПА й Дивізії УНА, відчула обов'язок вшанувати колишньо го Усусуса. Слідувало Многоліття й передано в дар від ветеранів Дивізії й УПА ікону Богоматері. Далі накреслено коротко пройдений життєвий шлях Ювілята.

Народився мгр Іван Зварун 18-го січня 1898 року в Новому Селі Збаразького повіту. Середню освіту закінчив з відзначенням у Тернопільській гімназії, а в час Листопадового зриву, в 1918 році, вступив до студентського куреня Українських Січових Стрільців. Закінчивши військовий вишкіл, у грудні 1918 року був висланий з Третьою Бережанською бриґадою на фронтову лінію. Після чортківського Наступу перейшов у склад 21-ої бриґади, а після вишколу в другому Головному корпусі, призначено його до першої бриґади УСС. Пройшовши згодом перехресні вогні фронтових боїв та епідемію тифу, повернувся в Галичину й осінню 1921 року став студентом тайного Українського університету у Львові. Після його ліквідації польською окупаційною владою, вступив на правничий факультет Львівського університету й закінчив його дипломом маґістра прав у 1927 році. В 1933 році мгр І. Зварун з відзначенням склав адвокатський іспит і став членом адвокатської палати у Львові. Життя не було легким в умовах польської займанщини, бо як під час студентських років, так і в пізнішому професійному житті його переслідував польський уряд за активну участь у різних ділянках праці українських організацій.

Хронікар тих років пише про них у Збаразькому реґіональному збірнику: „У грудні 1933 року появляється в Новому Селі адвокатська канцелярія мґра Івана Зваруна. Маючи добрий правничий досвід і вміння солідно працювати, він швидко з'єднує собі признання громадянства. Жваво працює він у різних українських товариствах в Новому Селі, де виконує функцію секретаря, а згодом голови філії Товариства „Просвіта", влаштовує тут курси української історії та часто виїздить в доокoличні села з рефератами. ... 30-го червня 1941 року — після відновлення Української Державности, вибрано його головою Новосільського району, на пості якого перебуває він аж до його ліквідації німецькою окупаційною владою. ...В грудні 1941 стає начальником суду в Підволочиськах, в 1943 році обіймає пост судді окружного суду в Тернополі, а в січні 1944 стає суддею в Сяноці".

Перед другою большевицькою окупацією українських земель родина Зварунів подалася на захід. Мешкали вони в Любеку біля Балтийського моря. Після німецької капітуляції Ювілят знову повернувся до українського громадського життя — тим разом серед наших поселенців у Любеку, Кілю й Фалькенберґу, а від 1945 аж до виїзду до ЗСА в 1950 році, перебував тут на пості команданта українських переселенчих таборів і сповняв функцію представника українських таборян з провінції Шлезвіґ-Гольштайн при британській військовій владі. Переселившись до ЗСА, замешкав з родиною у Клівленді, де упродовж багатьох років працював в українській громаді — особливо активний в комбатантських організаціях, зокрема в Станиці братства Усусус-ів та у Відділі ОбВУА.

Приступивши згодом до точки привітів, запрошено до слова представника Т-ва Українських Адвокатів д-ра Володимира Базарка, який, нав'язуючи до традицій українських правників на рідних землях, ствердив, що молоді українські адвокати в нашій країні повинні змагати до того, щоб у своїй діяльности брати приклад зі своїх попередників, щоб тут стояти завжди в обороні прав українського народу. У цьому відношенні Ювілят може найкраще послужити прикладом свого життя.

З черговим словом виступила Люба Гурко-Боднар. Привітавши Ювілята від імени свого батька, бл. п. д-ра І. Гурка, вона згадала про роки їхньої довголітньої служби побратимства в рядах Усусусів, які назавжди залишаться у пам'яті. Слідував привіт вчителя й мистця Богдана Маланія, який зробив неабияку несподіванку: вручив Ювілятові його олійний портрет з молодших років в однострою Усусус-а, що його сам намалював, а керівник радіопрограми повідомив, що саме в час цього бенкету на хвилях публічної радіостанції надано окрему, присвячену Ювілятові, радіопрограму.

Відчитано ювілейні привітання, які наспіли від Блаженнішого Патріярха Мирослава з Риму, президента ЗСА Роналда Реґена з Вашінґтону, Владики Роберта Москаля з Парми враз із чудовою іконою, та від конґресмена Ралфа Реґули з Вашінґтону.

Зворушливий привіт прийшов від сестри з України та від дочки колишнього пароха Нового Села о. Малюци, колишньої сусідки І. Малюци-Боярської. Відчитано привіт від Головної управи ОбВУА з признанням за довголітню працю, від д-ра Романа Осінчука з Ню Йорку, а також від о. крил. Тараса Дурбака з Акрону. Привітання від близьких друзів з Філядельфії Володимири й Миколи Кавки-„Мамая" у формі віршованого монтажу відчитала Люба Гурко-Боднар. Відмічено теж присутність на святі родички Ювілята Марії Підгородецької з Ню Йорку.

На закінчення ювілейних святкувань о. В. Волощук передав окремі привітання від парафій у Кентоні й Акроні, представники дивізійників та Відділу УПА передали в дарі окремі публікації, в тому числі „Літопис УПА", а колишній таборянин Ювілята Михайло Горбань поділився з присутніми коротким спогадом з часів переселенчих таборів, із вдячністю згадуючи повну посвяти працю мґра Зваруна.

У своєму бадьорому заключному слові Ювілят, дякуючи усім за теплі вияви признання й добросердечности, відзначив, що цим святом громадянство вшанувало не його особу, але усіх побратимів-усусусів, які 73 роки тому відважно вирушили проти переважаючих ворожих сил із зброєю в руках „Червону калину піднімати". Він згадав, що дуже мало усусусів залишилось сьогодні ще між нами та відзначив усіх своїх побратимів, які впродовж 50-их і 60-их років співпрацювали з ним у нашій громаді, і всі вони вже „відлетіли у вирій". Все таки з глибокою вірою в перемогу української правди Ювілят вказав на той велетенський вклад леґіону Українських Січових Стрільців у наші визвольні змагання XX століття, які мусять закінчитися перемогою.

Стрілецькою піснею, многоліттям та спільною молитвою закінчено це ювілейне свято.

(смб)

ВІДІЙШЛИ ● ВІД НАС ●

ЙОСИФ ГАНУСЕЙ, член УНС Відд. 83-го ім. Івана Франка в Філядельфії, Па., помер 24-го січня 1988 року на 83-му році життя. Нар. 1905 року в Старій Солі, Західня Україна. Членом УНС став 1935 року. Залишив у смутку дружину Марію, доньок Марію і Христину, синів Йосифа і Григорія з дружинами, сім внуків, сестрінку Анну Дубас та ближчу і дальшу родину в Америці й Україні. Похорон відбувся 28-го січня 1988 року на цвинтарі св. Марії на Факс Чейсі, Філядельфія, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Андрій Кушнір, секр.

ЕВА ПІКУЛИК, член УНС Відд. 379-го ім. св. Юрія в Чикаґо, Ілл., померла 29-го січня 1988 року на 65-му році життя. Нар. 5-го вересня 1922 року в селі Кропивник, Дрогобич, Україна. Членом УНС стала 1952 року. Залишила у смутку мужа Івана, дочку Анну Максимів з мужем Григорієм; Ольгу Томпсон з мужем Михайлом; сина Михайла з дружиною Лейні, Ярослав і Богдана; сім внуків, сестру в Україні і дальшу родину. Похорон відбувся 1-го лютого 1988 року на цвинтарі св. Миколая в Чикаґо, Ілл.

Вічна Їй Пам'ять!

Василь Семків, секр.

